

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottoaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottoaarta siten, että velallisen suojaosuuden tasokorotuksen voimassaoloa jatketaan. Esityksen mukaan velallisen suojaosuuden määrä säädettäisiin laissa samalle tasolle kuin väliaikaisen lain voimassaoloaikana vuonna 2023.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Suojaisuuden merkitys ulosottomenettelyssä	3
2.2 Suojaisuuden määrä	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Vaikutusten arvioinnin perusteista	6
4.2.2 Vaikutus perimistulokseen	6
4.2.3 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan.....	8
4.2.4 Työllisyysvaikutukset	15
4.2.5 Vaikutukset luottomarkkinoihin.....	15
4.2.6 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan	16
4.2.6.1 Vaikutus valtion ulosottomaksutuloihin	16
4.2.6.2 Vaikutus julkisoikeudellisille velkojille tilitettävään perimistulokseen.....	16
4.2.6.3 Vaikutus Ulosottolaitoksen työmäärään ja määrärahatarpeeseen	17
4.2.6.4 Vaikutus toimeentulotukimenoihin ja toimeentulotuen asiakasmääriin	17
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	18
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	18
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö	18
6 Lausuntopalaute	19
7 Säännöskohtaiset perustelut	20
8 Voimaantulo	21
9 Seuranta	22
10 Suhde talousarvioesitykseen	22
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUS	26
Laki ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta.....	26
LIITE	27
RINNAKKAISTEKSTI.....	27
Laki ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta.....	27

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan velallisten käyttöön jäävien tulojen riittävydestä huolehditaan säilyttämällä ulosoton suojaisuus nykyisellä tasolla, kunnes jatko-toimista on päätetty. Hallitusohjelman mukaan hallituskaudella yksinkertaistetaan tulojen ulosmittausta ja selvitetään varojen kohdentamista ja muutostarpeita ulosotossa.

Ulosoton suojaisuus korotettiin takuueläkkeen tasolle vuoden 2023 ajaksi lailla ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (985/2022, jatkossa *väliaikainen laki*). Tällä esityksellä ehdotetaan, että suojaisuuden korotus säädetään pysyväksi, kunnes asiasta toisin säädetään.

Oikeusministeriössä on käynnissä selvitystyö, jolla luodaan pohjaa ulosmittauksen laskentasääntöjen uudistamiselle. Selvitystyöstä on julkaistu työryhmän mietintö ([Sosiaaliturvaetuuk-sien ulosmittaus](#)), jossa ehdotetaan muun muassa ulosmittauksen laskentasääntöjen uudistamista mietinnössä hahmotellun mallin mukaisesti. Selvitystyön seuraavassa vaiheessa tehdään muutosehdotusten vaikutusten arviointia ja tarkennetaan mallin yksityiskohtia.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut avoimesti nähtävissä 22.8.–5.9.2023 osoitteessa www.lausuntopalvelu.fi ja kaikki halukkaat tahot ovat voineet antaa asiassa lausuntonsa. Erikseen lausuntoja on pyydetty Akava ry:ltä, eduskunnan oikeusasiamieheltä, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:lta, Finanssiala ry:ltä, Helsingin yliopis-tolta/professori Tuula Linnalta, Insolvenssioikeudellinen yhdistys ry:ltä, Kansaneläkelaitok-selta, Keskuskauppakamarilta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Kuluttajaliitto ry:ltä, Luvan saa-neet oikeudenkäyntiavustajat ry:ltä, oikeusapu- ja edunvalvontapiireiltä, Oikeushallinnon hen-kilökunta OHK ry:ltä, Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL ry:ltä, Oikeusrekisterikeskukselta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, STTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen Asianajajaliittoa, Suomen Kihlakunnanvoudit ry:ltä, Suomen Lakimiesliitto ry:ltä, Suomen Pankilta, Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.:ltä, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:ltä, Suomen tuomariliitto ry:ltä, Suomen Ulosottoylitarkastajat ja -tarkastajat ry:ltä, Suomen velalliset ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Takuusäätiöltä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, Tuomioistuinvirastolta, Työeläkevakuuttajat TELA ry:ltä, työ- ja elinkeinoministe-riöltä, Työttömien Keskusjärjestö ry:ltä, Ulosottolaitokselta, Ulosottomiehet ry:ltä, Valtiokont-torilta, Valtioneuvoston oikeuskanslerilta, valtiovarainministeriöltä, Velkaneuvonta ry:ltä ja Verohallinnolta. Lausuntoaika on asian kiireellisyyden vuoksi ollut tavanomaista lyhyempi.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadossalvmlstelu> tunnuksella [OM056:00/2023](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Suojaisuuden merkitys ulosottomenettelyssä

Ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä säädetään suojaosuudesta määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa. Palkkaa koskevia säännöksiä sovelletaan ulosottokaaren 4 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla myös eläkkeeseen, sairauspäivärahaan ja muihin sellaisiin palkan sijasta

maksettaviin toimeentuloetuksiin ja korvauksiin, joiden ulosmittausta ei ole kielletty. Jatkossa tässä esityksessä puhutaan palkan ulosmittauksesta tarkoittaen kaikkien niiden tulojen ulosmittausta, joihin palkkaa koskevia ulosottokaaren säännöksiä sovelletaan.

Suojaosuuden määrä vaikuttaa siihen, paljonko velallisen määrääjain maksettavasta palkasta ulosmitataan. Suojaosuuden määrä jätetään aina ulosmittaamatta. Ulosmittauksen laskentasäännöt ovat kolmiportaiset, ja sovellettava laskentasääntö määräytyy sen mukaan, kuinka monta kertaa suojaosuuden määrä velallisen nettotulot ovat. Jos velallisen nettotulot ovat yli suojaosuuden ja enintään kaksi kertaa suojaosuuden määrä, suojaosuuden ylittävistä nettotuloista ulosmitataan kaksi kolmasosaa. Jos velallisen nettotulot ovat yli kaksi kertaa suojaosuuden määrä ja enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä, nettotuloista ulosmitataan yksi kolmasosa. Mikäli velallisen nettotulot ovat yli neljä kertaa suojaosuuden määrä, ulosmitataan yksi kolmasosa siitä palkanosasta, joka on neljä kertaa suojaosuuden määrä ja lisäksi neljä viidesosaa sen ylittävistä palkanosasta. Palkasta ulosmitataan kuitenkin enintään puolet.

Suojaosuuden määrällä on vaikutusta myös siihen, otetaanko velallisen puoliso, oma lapsi ja puolison lapsi huomioon velallisen elatuksen varassa olevana laskettaessa velallisen suojaosuutta. Velallisen elatuksen varassa olevana pidetään henkilöä, jonka saama tulo ei ylitä velallisen itsensä osalta laskettavaa suojaosuutta, ja tällaista lasta siitä riippumatta, osallistuuko myös toinen puoliso hänen elatukseensa. Mitä korkeampi velallisen osalta laskettava suojaosuuden määrä on, sitä herkemmin puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi voivat tulla otettavaksi huomioon velallisen elatuksen varassa olevina. Käytännössä lapsilla harvemmin on suojaosuuden ylittäviä tuloja, joten suojaosuuden määrä vaikuttaa ennen kaikkea puolisoitten huomioon ottamiseen.

Palkan ulosmittauksen lisäksi suojaosuuden määrä vaikuttaa velallisen rahavaroista ulosmitattavaan määrään. Ulosottokaaren 4 luvun 21 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla velalliselle on jätettävä rahavarojen ja muun vastaavan omaisuuden ulosmittauksessa suojaosuuden määrä puolitoistakertaisena kuukauden ajaksi, jollei velallisella ole muuta vastaavaa tuloa. Säännös koskee luonnollisia henkilöitä ulosottovelallisina. Mitä korkeampi suojaosuuden määrä on, sitä suurempi osuus luonnollisen henkilön rahavaroista tulee jättää ulosmittaamatta.

2.2 Suojaosuuden määrä

Suojaosuuden päiväkohtaisesta määrästä säädetään ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n 1 momentissa. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä. Vuoden 2023 ajan voimassa olevassa väliaikaisessa laissa säädetään, että velallisen suojaosuuden määrä on velallisen itsensä osalta 29,52 euroa ja hänen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,34 euroa päivässä seuraavaan palkanmaksupäivään asti. Pykälän 3 momentin nojalla suojaosuuden määrä tarkistettiin lain säätämisen jälkeen oikeusministeriön asetuksella suojaosuuden määrästä määrääjain maksettavan palkan ulosmittauksessa vuonna 2023 (1052/2022) soveltaen kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001). Asetuksella tehdyn indeksitarkistuksen perusteella suojaosuuden määrä on vuonna 2023 velallisen itsensä osalta 30,75 euroa päivässä eli 922,50 euroa kuukaudessa ja velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,99 euroa päivässä eli 269,70 euroa kuukaudessa. Jos velallisella on esimerkiksi kaksi elatuksen varassa olevaa lasta, hänen suojaosuutensa määrä on 1 461,90 euroa kuukaudessa (922,50 euroa + 269,70 euroa + 269,70 euroa).

Väliaikaisella lailla säädettiin merkittävä tasokorotus velallisen itsensä osalta laskettavaan suojaosuuteen, sillä vuonna 2022 suojaosuus oli 696 euroa kuukaudessa. Väliaikaisella lailla ei tehty vastaavaa tasokorotusta elatuksen varassa olevan henkilön osalta laskettavaan suojaosuuteen, mutta sen määrä nousi indeksitarkistuksen myötä. Vuonna 2022 kukin elatuksen varassa oleva henkilö korotti suojaosuuden määrää 250,20 eurolla kuukaudessa.

Väliaikainen laki ja sen nojalla annettu oikeusministeriön asetus ovat voimassa 31.12.2023 saakka. Ilman lainsäädäntömuutosta suojaosuutta koskeva sääntely palaa 1.1.2024 voimaan sen sisältöisenä, kuin se oli ennen väliaikaisen lain voimaantuloa. Tällöin ulosottoaaren 4 luvun 48 §:n 1 momentissa säädetty suojaosuuden määrä olisi velallisen itsensä osalta 19,90 euroa päivässä ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 7,15 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Pykälän 3 momentin nojalla suojaosuuden määrä tarkistettaisiin oikeusministeriön asetuksella vuosittain siten, kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Vuodelle 2024 tehtävä indeksitarkistus nostaisi suojaosuuden määrää merkittävästi laissa säädettyistä euromääristä, jotka on määritelty vuoden 2008 kansaneläkeindeksin pisteluvun (1436) mukaisina.

Vuoden 2024 suojaosuuden määrää ei voida hallituksen esitystä valmisteltaessa tarkasti ennakoita, koska Kansaneläkelaitos vahvistaa vuoden 2024 kansaneläkeindeksin pisteluvun vasta lokakuun 2023 loppuun mennessä. Suuruusluokkaa voidaan kuitenkin arvioida vuoden 2023 indeksipisteluvun (1805) pohjalta. Jos suojaosuuteen ei olisi tehty tasokorotusta, velallisen osalta laskettava suojaosuus olisi vuonna 2023 indeksitarkistuksen perusteella 25,01 euroa päivässä eli 750,30 euroa kuukaudessa. Elatuksen varassa olevan osalta laskettava suojaosuus vastaisi voimassa olevaa eli olisi 8,99 euroa päivässä ja 269,70 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden heinä-, elo- ja syyskuun elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvo luvulla 1,2065. Alkuvuoden 2023 elinkustannusindeksin pistelukujen perusteella voidaan olettaa, että vuoden 2024 kansaneläkeindeksin pisteluku tulee olemaan selvästi vuoden 2023 pistelukua korkeampi. Esimerkiksi kesäkuun elinkustannusindeksin pisteluvun perusteella laskettu kansaneläkeindeksin pisteluku olisi 1906, mikä tarkoittaisi, että suojaosuus olisi ilman tasokorotusta velallisen itsensä osalta 792,30 euroa kuukaudessa ja velallisen elatuksen varassa olevan osalta 284,70 euroa kuukaudessa.

On selvää, että indeksitarkistuksesta huolimatta velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuuden määrä pienenesi vuonna 2024 merkittävästi, mikäli suojaosuuden tasokorotuksen voimaansaoloa ei jatkettaisi. Suojaosuuden merkittävä pieneneminen voisi olla pienituloisten ulosottovelallisten kannalta haasteellista erityisesti, kun otetaan huomioon viimeaikainen hintojen ja korkotason nousu.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on huolehtia velallisten käyttöön jäävien tulojen riittävydestä säätämällä suojaosuuteen pysyvä tasokorotus, joka vastaa vuonna 2023 voimassa olevaa korotusta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että velallisen suojaosuuden määräksi säädetään ulosottoaareissa velallisen itsensä osalta 30,75 euroa päivässä ja velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,99 euroa päivässä. Määrät vastaavat vuonna 2023 voimassa olevaa suojaosuuden määrää.

Suojaosuuden määrä ehdotetaan tarkistettavaksi aikaisempaa vastaavalla tavalla vuosittain oikeusministeriön asetuksella. Tarkistamiseen sovellettaisiin kansaneläkeindeksistä annettua lakia. Selvyyden vuoksi ja vuosittaisten indeksitarkistusten tekemistä varten säädettäisiin, että suojaosuuden euromäärät on laissa määritelty vuoden 2023 pisteluvun 1805 mukaisina.

Ensimmäinen indeksitarkistus tehtäisiin asetuksella lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen ennen lain voimaantuloa. Tarkistamisen jälkeen 1.1.2024 voimaantuleva suojaosuuden määrä vastaisi vuodelle 2024 vahvistettavaa kansaneläkeindeksin pistelukua.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutusten arvioinnin perusteista

Vaikutusten arvioinnissa voidaan hyödyntää väliaikaisen lain säätämisen yhteydessä tehtyjä arvioita. Vaikutusten arviointi on kuvattu kattavasti Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 216/2022 vp) jaksossa 4.2 Pääasialliset vaikutukset. Lisäksi arvioita on muun muassa perimistuloksen osalta tarkistettu eduskuntakäsittelyn aikana oikeusministeriön lakivaliokunnalle toimittamassa [vastineessa](#).

Tässä esityksessä tarkennetaan väliaikaisen lain säätämisen yhteydessä tehtyjä arvioita käytävissä olevien ulosoton vuoden 2023 tilastotietojen perusteella. Tilastotietoja tarkasteltaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että Ulosottolaitoksen tuloksellisuuteen vaikuttavat monet muutkin tekijät kuin vain suojaosuuden korottaminen. Esimerkiksi toteutuvaan perimistulokseen vaikuttavat muun muassa ulosotoperintään saapuvien asioiden kappalemäärä, perittävien saatavien euromäärä sekä velallisten kulloinenkin maksukyky. Vaikutusta on myös sillä, kuinka tehokkaasti Ulosottolaitos pystyy kulloinkin toimimaan. Arvio vaikutuksesta perimistulokseen on tässä esityksessä siten laskennallinen.

Tulojen ulosmittaukseen liittyviä uudistusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia on selvitetty aikaisemmin valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeessa, jonka tuloksista julkaistiin 26.5.2021 tutkimusraportti [Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta](#) (jatkossa *TEAS-selvitys*). Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään joiltakin osin TEAS-selvityksessä tehtyjä arvioita.

Väliaikaisella lailla säädetyn suojaosuuden korottamisen toteutuvia vaikutuksia selvitetään tarkemmalla tasolla oikeusministeriön ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) yhteydessä itsenäisenä yksikkönä toimivan Datahuoneen välisenä yhteistyönä vuoden 2023 aikana. Selvitystyö on vielä kesken, eikä selvityksen tulokset ole siten hyödynnettävissä tätä esitystä valmisteltaessa.

4.2.2 Vaikutus perimistulokseen

Väliaikaista lakia säädettäessä suojaosuuden korotuksen arvioitiin pienentävän perimistulosta laskennallisesti yhteensä noin 80 miljoonaa euroa.

Tilastotietojen mukaan Ulosottolaitoksen perimistulos oli vuoden 2023 heinäkuun lopussa noin 671 miljoonaa euroa, kun se oli edellisvuonna vastaavana ajankohtana noin 689 miljoonaa euroa. Perimistulos on siten pienentynyt vuonna 2023 ensimmäisen seitsemän kuukauden aikana yhteensä noin 18 miljoonaa euroa edellisvuoteen verrattuna. Sanottu tilastotieto ei kerro, missä määrin pienempi perimistulos on seurausta nimenomaan suojaosuuden korottamisesta eikä sitä, paljonko perimistulos olisi vuonna 2023, jos suojaosuutta ei olisi korotettu. Näiden seikkojen arvioimiseksi perimistulosta kuvaavia tilastoja ja vuoden 2023 merkittävimpiä muita tapahtumia on syytä tarkastella tarkemmin.

Pienempään perimistulokseen vaikuttaa osaltaan toukokuun alusta 2023 voimaan tullut ulosottokaaren muutos, jossa tulojen ulosmittauksessa velalliselle annettavien vapaakuukausien määrää lisättiin. Vapaakuukausimuutosta säädettäessä arvioitiin, että vapaakuukausien lisääminen pienentäisi perimistulosta laskennallisesti 16,9 miljoonaa euroa vuodessa. Huhtikuun lopussa

ennen vapaakuukausiuudistuksen voimaantuloa perimistulos oli noin 7 miljoonaa euroa edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa pienempi. Alkuvuoden tilastotietojen perusteella voitaisiin siten arvioida, että suojaosuuden korotus pienentää perimistulosta noin 1,75 miljoonaa euroa kuukaudessa (7 miljoonaa euroa / 4 kk). Sanottu arvio ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että perimistulos olisi mahdollisesti kasvanut vuonna 2023 edellisvuoteen verrattuna ilman suojaosuuden korotusta.

Mahdollisen kasvun arvioimiseksi on syytä tarkastella Ulosottolaitoksen perimistuloksen kehitystä pidemmällä aikavälillä. Seuraavassa taulukossa kuvataan Ulosottolaitoksen perimistuloksen määrää ja muutosta vuosina 2013–2022.

Vuosi	Perintätulos €	Muutos euroina	Muutos prosentteina
2013	1 031 339 000	22 068 000	2,2
2014	1 058 241 000	26 902 000	2,6
2015	1 090 334 000	32 093 000	3,0
2016	1 071 223 000	-19 111 000	- 1,8
2017	1 053 999 000	-17 224 000	- 1,6
2018	1 105 340 000	51 341 000	4,9
2019	1 129 931 000	24 591 000	2,2
2020	1 156 702 000	26 771 000	2,4
2021	1 202 997 000	46 295 000	4,0
2022	1 264 153 000	61 156 000	5,1

Taulukon perusteella voidaan todeta, että perimistulos on noussut vuosittain lukuun ottamatta vuosia 2016 ja 2017. Perimistuloksen kasvu on ollut edeltävän kymmenen vuoden aikana keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa. Ulosottolaitoksessa toteutettiin mittava rakenneuudistus vuoden 2020 lopussa, minkä jälkeen vuotuinen kasvu on ollut noin 4–5 prosenttia. Ulosottolaitos on jatkanut rakenneuudistuksen jälkeisinä vuosina tietojärjestelmiensä ja työmenetelmiensä määrätietoista kehittämistä, minkä vuoksi voidaan olettaa, että ilman merkittäviä lainsäädäntömuutoksia perimistuloksen kasvu olisi jatkunut myös vuonna 2023. Myös yleinen palkkatason nousu on omiaan kasvattamaan palkan ulosmittauksista kertyvää perimistulosta. Edellisvuosiin nähden maltillinen kolmen prosentin kasvu merkitsisi noin 38 miljoonaa euroa korkeampaa perimistulosta kuin vuonna 2022. Jos kasvu olisi viisi prosenttia, perimistulos olisi noin 63 miljoonaa euroa vuoden 2022 perimistulosta korkeampi. Vuoden 2023 heinäkuun tilastotietojen perusteella vaikuttaa siltä, että kasvu jää saavuttamatta, ja isolta osin se johtunee nimenomaan suojaosuuden korottamisesta.

Vaikutuksia arvioitaessa huomiota voidaan kiinnittää ulosottoasioiden ja -velallisten määrän kehitykseen vuoden 2023 aikana, koska myös näillä tekijöillä voi olla vaikutusta perimistuloksen määrään. Ulosottoasioita on tullut elokuun 2023 loppuun mennessä vireille 9,2 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna vastaavana ajankohtana. Velallisia sen sijaan on tullut vireille 15,8 prosenttia edellisvuotta enemmän kuitenkin siten, että eri velallisten määrä on kasvanut ainoastaan 0,4 prosenttia. Ulosottoasioita on käsitelty elokuun loppuun 2023 mennessä 4,7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Ulosoton tilastotiedot viittaavat siihen, että ulosottoasioiden kiertonopeus on kasvanut vuoden 2023 aikana, eli ulosottoasioita on käsitelty aikaisempaa nopeammin ja velkojat ovat laittaneet saataviaan nopeammin uudelleen ulosottoperintään. Viitteitä on myös siitä, että saatavien passiivirekisteröinnin määrä on mahdollisesti kasvanut, mikä puolestaan on voinut vaikuttaa ulosottoasioiden vireilletulojen määrän pienenemiseen. Kokonaisuutena tarkastellen vaikuttaa siltä, ettei asia- ja velallismäärissä ole tapahtunut vuoden 2023 aikana sellaisia muutoksia, joiden voitaisiin todeta olennaisesti vaikuttaneen perimistuloksen

määrään. Pidemmän aikavälin historiatietojen perusteella on myös todettavissa, ettei asia- ja velallismäärien sekä perimistuloksen välillä ole selkeää korrelaatiota. Perimistuloksen kasvu on ollut kymmenen vuoden ajanjaksolla suhteellisen vakaata, vaikka erityisesti asiamäärissä on ollut vuosittaista vaihtelua.

Yhteenvetona edellä sanotusta voidaan todeta, että väliaikaista lakia säädettäessä tehty arvio suojaosuuden korottamisen vaikutuksesta perimistulokseen lienee oikeansuuntainen, vaikkakin mahdollisesti hieman yläkanttiin. Lainsäädäntömuutosten myötä perimistulos ei kasvane vuonna 2023 muutoin luultavimmin odotettavissa ollutta noin 40–60 miljoonaa euroa. Isolta osin vaikutus johtunee suojaosuuden korottamisesta. Lisäksi tilastotietojen valossa voidaan arvioida, että vuoden 2023 perimistulos mahdollisesti laskisi suojaosuuden korottamisen vuoksi edellisvuoteen verrattuna noin 20 miljoonaa euroa (n. 1,75 miljoonaa euroa kuukaudessa). Edellä sanotun perusteella arvioidaan, että suojaosuuden tasokorotuksen voimassaolon jatkaminen pienentäisi perimistulosta vuosittain enintään noin 70 miljoonaa euroa.

4.2.3 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan

Ehdotettu suojaosuuden tasokorotus pienentäisi palkasta ulosmitattavaa määrää niillä velallisilla, joiden nettotulot ovat enintään kaksi kertaa suojaosuuden määrä (tulorajaulosmittauksen piirissä olevat velalliset) sekä osalla niistä velallisista, joiden nettotulot ovat yli neljä kertaa suojaosuuden määrä (ankarimman laskentasäännön piirissä olevat velalliset). Ulosmittaus säilyisi näillä velallisilla vastaavalla tavalla pysyvästi matalammalla tasolla kuin väliaikaisen lain voimassaoloaikana vuonna 2023. Suojaosuuden tasokorotuksella ei sen sijaan ole vaikutusta niihin velallisiin, joiden nettotulot ovat suojaosuuden korottamisen jälkeenkin yli kaksi kertaa suojaosuuden määrä ja enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä. Näiden velallisten nettotuloista ulosmitataan yksi kolmasosa, eikä suojaosuuden määrällä ole siten vaikutusta heidän ulosottopidätyksensä laskentaan.

Suojaosuuden korottaminen siirtää osan niistä velallisista, joilta aikaisemmin on ulosmitattu yksi kolmasosa, tulorajaulosmittauksen eli lievimmän laskentasäännön piiriin. Väliaikaisen lain eduskuntakäsittelyn aikana oikeusministeriö arvioi, että tällaisia velallisia olisi noin 8 000. Suojaosuuden korottaminen auttaa siis tällä tavalla myös keskimmaiseen tuloluokkaan kuuluvista ulosmittausvelallisista kaikista pienituloisimpia. Muilta osin keskituloisten velallisten tarpeet saada huojennusta ulosmittaukseen voidaan ottaa huomioon myöntämällä heille tapauskohtaisen perusteiden nojalla vapaakuukausia ja rajoittamalla ulosmittauksen määrää.

Väliaikaisen lain eduskuntakäsittelyn aikana oikeusministeriö on arvioinut lakivaliokunnalle, että suojaosuuden korottamisen jälkeen keskimmaiseen tuloluokkaan eli yhden kolmasosan ulosmittauksen piiriin kuuluisi noin 20 prosenttia ulosmittausvelallisista ja että suojaosuuden korotus ei vaikuttaisi noin 17 prosenttiin ulosmittausvelallisista. Lievimmän tulorajaulosmittauksen piiriin on arvioitu kuuluvan suojaosuuden korottamisen jälkeen noin 79 prosenttia ulosmittausvelallisista ja ankarimman laskentasäännön piiriin vain noin yksi prosentti ulosmittausvelallisista. Velallisia, jotka siirtyvät suojaosuuden korottamisen myötä ankarimman laskentasäännön piiristä yhden kolmasosan ulosmittaukseen, on arvioitu olevan noin 2 000. Tätä esitystä valmisteltaessa ei käytettävissä ole vielä tarkempaa tietoa vaikutusten kohdentumisesta eri tulotason velallisiin, joten esityksessä nojaututaan aiemmin tehtyihin arvioihin.

Seuraavassa taulukossa esitetään tarkemmin kuukausittainen ulosmittauksen määrä eri nettotulojen määrillä ja vaihtoehtoisilla suojaosuuden tasoilla. Taulukko kuvaa ulosmittauksen määrää velallisella, jolla ei ole elatuksen varassa olevia henkilöitä. Taulukon 1. sarakkeessa esitetään vertailun vuoksi ulosmittauksen määrä vuonna 2022, jolloin väliaikainen suojaosuuden korotus

ei ollut vielä voimassa. Taulukon 2. sarakkeessa kuvataan ulosmittauksen määrä, jos suojaosuuden tasokorotusta ei jatketa ja suojaosuuteen tehdään ainoastaan normaali indeksitarkistus vuonna 2024. Indeksitarkistuksen määrä on arvioitu siten, että indeksipistelukuna on käytetty kesäkuun 2023 elinkustannusindeksin perusteella laskettua pistelukua 1906. Tällöin suojaosuuden määrä vuonna 2024 olisi 792,30 euroa kuukaudessa. Taulukon 3. sarakkeessa esitetään ehdotetussa laissa säädetyn suojaosuuden perusteella laskettu ulosmittauksen määrä, joka vastaa siis ulosmittauksen määrää väliaikaisen lain voimassaoloaikana eli vuonna 2023. Taulukon 4. sarakkeessa kuvataan ulosmittauksen määrä vuonna 2024, jos suojaosuuden tasokorotusta jatketaan ehdotetulla tavalla ja suojaosuuden määrään tehdään indeksitarkistus. Suojaosuuden määräksi on tässä vaihtoehdossa arvioitu 974,10 euroa kuukaudessa käyttäen indeksitarkistuksen pistelukuna edellä sanottua pistelukua 1906. Viimeisessä 5. sarakkeessa verrataan sarakkeita 2 ja 4 eli esitetään, kuinka paljon ulosmittauksen määrä muuttuu, jos suojaosuuteen tehdään tasokorotus ja indeksitarkistus verrattuna vaihtoehtoon, jossa suojaosuuteen tehdään ainoastaan indeksitarkistus. Taulukon 5. sarake kuvaa siten ehdotetun lain arvioitua kuukausittaista vaikutusta esitetyillä esimerkkitulotasolla.

Kaikki taulukossa olevat luvut ovat euromääriä. Tummennetut vaakaviivat kuvaavat kohtaa, jossa ulosmittauksen laskentasääntö on muuttunut (tulorajaulosmittaus, yhden kolmasosan ulosmittaus ja progressiivinen ulosmittausasteikko).

	1. Suojaosuus vuonna 2022	2. Arvio indeksitarkistetusta suojaosuudesta vuonna 2024 ilman tasokorotusta	3. Ehdotettu laissa säädetty suojaosuus (tasokorotus tehty)	4. Arvio ehdotetun suojaosuuden määrästä vuonna 2024 (indeksitarkistus tehty tasokorotettuun)	5. Muutos ulosmittauksen määrässä indeksitarkistettujen välillä (€/kk)
	696 €/kk	792,30 €/kk	922,50 €/kk	974,10 €/kk	
Nettotulo	Ulosmittauksen määrä				
700	2,67	-	-	-	0,00
1000	202,67	138,47	51,67	17,27	-121,20
1300	402,67	338,47	251,67	217,27	-121,20
1600	533,33	533,33	451,67	417,27	116,07
1900	633,33	633,33	633,33	617,27	16,07
2100	700,00	700,00	700,00	700,00	0,00
2400	800,00	800,00	800,00	800,00	0,00
2700	900,00	900,00	900,00	900,00	0,00
3000	1100,80	1000,00	1000,00	1000,00	0,00

	1. Suojaosuus vuonna 2022	2. Arvio indeksitarkistetusta suojaosuudesta vuonna 2024 ilman tasokorotusta	3. Ehdotettu laissa säädetty suojaosuus (tasokorotus tehty)	4. Arvio ehdotetun suojaosuuden määrästä vuonna 2024 (indeksitarkistus tehty tasokorotettuun)	5. Muutos ulosmittauksen määrässä indeksitarkistettujen välillä (€/kk)
	696 €/kk	792,30 €/kk	922,50 €/kk	974,10 €/kk	
3300	1340,80	1161,04	1100,00	1100,00	-61,04
3600	1580,80	1401,04	1200,00	1200,00	-201,04
3900	1820,80	1641,04	1398,00	1301,68	-339,36
4200	2060,80	1881,04	1638,00	1541,68	-339,36
4500	2250,00	2121,04	1878,00	1781,68	-339,36
4800	2400,00	2361,04	2118,00	2021,68	-339,36
5100	2550,00	2550,00	2358,00	2261,68	-288,32
5400	2700,00	2700,00	2598,00	2501,68	-198,32
5700	2850,00	2850,00	2838,00	2741,68	-108,32
6000	3000,00	3000,00	3000,00	2981,68	-18,32
6300	3150,00	3150,00	3150,00	3150,00	0,00

Niiden velallisten, joiden tuloista ulosmitattava määrä pienenisi tasokorotuksen myötä, käyttöön jäisi kuukausittain enemmän varoja verrattuna tilanteeseen, jossa tasokorotuksen voimassaoloa ei jatkettaisi. Käyttöön jäävät varat mahdollistaisivat näille velallisille paremmat edellytykset selviytyä elinkustannuksistaan. Suojaosuuden korottaminen pidentää ulosottovelkojen maksuaikaa, ja maksuajan pidentyminen useimmiten tarkoittaa myös korkokustannusten kasvamista. Jos tuloista ulosmitattava määrä jää suojaosuuden korotuksen jälkeen vähäiseksi ja velallisella on muuta ulosmittauskelpoista omaisuutta, voi tulojen ulosmittauksen vähäinen kertymä johtaa myös siihen, että velallisen omaisuutta ulosmitataan ja myydään ulosottovelkojen suorittamiseksi. Velallisten kannalta tarkasteltuna suojaosuuden säilyttäminen korkealla tasolla johtaa siis yhtäältä velallisen käyttöön jäävän rahamäärän lisääntymiseen ja toisaalta ulosmittausajan pitenemiseen ja useimmiten korkokustannusten kasvamiseen sekä joissakin tapauksissa muun omaisuuden ulosmittaukseen ja myyntiin.

Ulosottolaitoksen tilastotiedot vuodelta 2023 tukevat edellä sanottuja arvioita. Palkan ulosmittauksesta kertyneiden suoritusten euromäärä oli vuoden 2023 kesäkuun lopussa 7,6 prosenttia

edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa pienempi, ja palkan ulosmittauksen kohteena olevien velallisten määrä 0,5 prosenttia pienempi. Muita kuin toistuvaistulon ulosmittauksia tehtiin kesäkuun loppuun mennessä 17,2 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana edellisvuonna. Pankkitilien ja käteisvarojen ulosmittauksesta kertyi varoja kesäkuun loppuun mennessä jopa 51,1 prosenttia edellisvuotta enemmän. Tilastotiedot vahvistavat käsitystä siitä, että suojaosuuden korotus pienentää palkan ulosmittauksesta kertyvien suoritusten määrää, mikä johtaa muiden ulosmittausten määrän lisääntymiseen. Ainakin pankkitilivarojen ulosmittausten määrän kasvuun voi kuitenkin vaikuttaa myös se, että toiminta on tehostunut vuoden 2023 aikana tietojärjestelmäkehitystyön ansiosta.

Ehdotettu lainmuutos lisääsi niiden velallisten lukumäärää, jotka jäävät jatkossa kokonaan ulosmittauksen ulkopuolelle. Jos velallisen nettotulot ovat alle suojaosuuden, eikä hänellä ole muuta ulosmittauskelpoista omaisuutta, velallinen todetaan ulosottomenettelyssä varattomaksi. Jos velkoja on pyytänyt normaalia suppeampaa ulosottomenettelyä ulosottokaaren 3 luvun 105 §:n mukaisesti, maksukyvyttömälle velalliselle todetaan suppean ulosoton este. Todetuista varattomuusesteistä ja suppean ulosoton esteistä annetaan tieto luottotietotoiminnan harjoittajalle luottotietorekisteriin kirjaamista varten. Luottotietorekisteristä ilmenevät maksuhäiriötiedot puolestaan voivat vaikeuttaa esimerkiksi uuden luoton tai luottokortin saamista, uuden vakuutuksen ottamista, osamaksusopimuksen tekemistä, uuden puhelin- ja nettiliittymän avaamista tai uuden vuokra-asunnon saamista.

TEAS-selvityksessä simuloitiin uudistus, jossa suojaosuus olisi korotettu vuoden 2020 tammikuun tasolle eli 834,52 euroon. Simuloinnin perusteella arvioitiin, että uudistus lisää ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien ulosotossa olevien henkilöiden määrää noin 8 000 henkilöllä nykytilaan verrattuna. Nyt ehdotettavalla lailla suojaosuus säädettäisiin simuloitua mallia korkeammalle tasolle, joten ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien henkilöiden määrä olisi mahdollisesti hieman edellä sanottua suurempi.

Vuoden 2023 tilastotietojen perusteella voidaan todeta, että ulosotosta aiheutuvien maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut merkittävästi väliaikaisen lain voimassaoloaikana. Varattomuusesteitä ja suppean ulosoton esteitä todettiin kesäkuun 2023 loppuun mennessä yhteensä 79 000 kappaletta enemmän kuin edellisvuoden vastaavana ajankohtana, mikä tarkoittaa 23,4 prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Lukuja arvioitaessa tulee ottaa huomioon se, että yhdelle velalliselle voidaan todeta useita esteitä eli esteiden kappalemäärästä ja sen kasvusta ei voida päätellä, kuinka monille velallisille esteitä on todettu. Tilastotiedot vahvistavat kuitenkin käsitystä siitä, että suojaosuuden korottaminen lisää selvästi maksuhäiriömerkintöjen määrää.

Maksuhäiriömerkinnän vaikutus yksittäiselle velalliselle riippuu muun muassa siitä, onko kyseessä henkilön ensimmäinen maksuhäiriömerkintä vai onko henkilö jo aikaisemmin menettänyt luottotietonsa. Vaikutus on suurin silloin, kun aikaisempia maksuhäiriömerkintöjä ei vielä ole. Tämän vaikuttavuuden arvioimiseksi ulosottorekisterin estetietoja on tarkasteltu tarkemmin. Tarkastelun pohjalta voidaan todeta, että henkilöitä, joille on kirjattu varattomuuseste tai suppean perinnän este vuoden 2023 aikana, mutta ei edeltävien vuosien 2021 ja 2022 aikana, on aineistossa 39 735 (tarkastelu tehty 3.9.2023 saakka). Vastaavasti velallisia, joille on todettu varattomuuseste tai suppean perinnän este 3.9.2022 mennessä, mutta ei edeltävien vuosien 2020 ja 2021 aikana, on 33 122 eli noin 6 600 velallista vähemmän kuin vuonna 2023. Määrän kasvu liittyyneen osin suojaosuuden korottamiseen ja kuvaa sitä velallisjoukkoa, joka on jäänyt suojaosuuden korotuksen myötä ulosmittauksen ulkopuolelle. Määrä on myös linjassa edellä sanotun, TEAS-selvityksessä tehdyn arvion kanssa.

Maksuhäiriömerkintöjen vaikutusta arvioitaessa on vielä syytä huomata, että edellä sanotussa tarkastelussa on voitu ottaa huomioon vain varattomuusesteistä ja suppean perinnän esteistä aiheutuvat maksuhäiriömerkinnät. Luottotietorekisteriin talletetaan tietoja maksujen laiminlyönneistä myös muun muassa velkojien sekä tuomioistuinten ilmoitusten perusteella. Silloin, kun ulosotto-perinnän kohteena on riidaton yksityisoikeudellinen saatava, tuomioistuimen antamasta tuomiosta on jo aiheutunut velallisellemme maksuhäiriömerkintä. Ulosotosta aiheutuvan maksuhäiriömerkinnän vaikutus voidaan tällöin arvioida vähäisemmäksi. Vireille tulleista ulosottoasioista noin 33 prosentilla on yksityisoikeudellisia saatavia, joten merkityksellisellä osalla velallisista voidaan arvioida olevan maksuhäiriömerkintä jo ennen ulosottoasioiden vireilletuloa.

Velkojien kannalta esitys tarkoittaisi sitä, että osa velkojista saa suorituksen saatavilleen nykyistä hitaammassa aikataulussa. TEAS-selvityksessä simuloitu suojaosuuden korottaminen pidentäisi selvityksessä tehdyn laskelman mukaan velan maksuaikaa mediaanille 2,4 kuukaudella. On kuitenkin huomattava, ettei TEAS-selvityksessä tehdyissä laskelmissa huomioitu kasvavan viivästyskoron vaikutusta ulosmittausaikaan ja että simuloitussa mallissa suojaosuuden määrä oli selvästi nyt ehdotettua pienempi. TEAS-selvityksen perusteella voitaneen kuitenkin arvioida maksuajan pidentymisen olevan mediaanille enintään joitakin kuukausia.

Velan maksuajan pidentyminen ei kaikissa tapauksissa tarkoita velkojalle lopullista menetystä, vaan velan maksun siirtymistä myöhempään ajankohtaan. Niissä tapauksissa, joissa velka tai sitä koskeva ulosotto-peruste ehtii vanhentua ennen kuin velka tulee kokonaan maksetuksi, suojaosuuden korottaminen merkitsee myös kokonaisuutena pienempää ulosmittauskertymää saatavalle. Ulosotto-perusteiden vanhentumisaika on pääsääntöön mukaan 15 vuotta ja velan lopullinen vanhentumisaika 20 vuotta. Näihin yksityisoikeudellisia velkoja koskeviin määräaikoihin suhteutettuna pidennystä maksuaikaan voidaan pitää velkojien kannalta kohtuullisena. Julkisoikeudellisten saatavien, kuten verojen, kunnallisten maksujen ja sakkojen, vanhentumisaika on viisi vuotta. Näiden saatavien osalta on todennäköisempää, että maksunsaannin lykkääntyminen suojaosuuden korottamisen vuoksi johtaa siihen, ettei saatavaa ehditä periä kokonaan ennen sen vanhentumista.

Maksuajan pidentymisen arvioimiseksi voidaan vielä tarkastella ulosottoasioiden keskimääräisen käsittelyajan kehittymistä vuonna 2023. Kesäkuun lopussa keskimääräinen käsittelyaika oli 9,4 kuukautta, mikä tarkoittaa puoli kuukautta pidempää käsittelyaika kuin edellisvuonna vastaavana ajankohtana (8,9 kuukautta). Keskimääräisen käsittelyajan perusteella ei voida arvioida suoraan keskimääräistä maksuaikaa. Käsittelyaikaan vaikuttavat monet muutkin tekijät suojaosuuden korottamisen lisäksi. Suojaosuuden korottaminenkin yhtäältä pidentää joidenkin ulosottoasioiden maksuaikoja ja toisaalta lyhentää sellaisten asioiden käsittelyaikoja, joissa velallinen todetaan kohonneen suojaosuuden seurauksena varattomaksi. Koska käsittelyaika on kuitenkin pysynyt vuonna 2023 suhteellisen lähellä aikaisempaa tasoa, voidaan arvioida, että suojaosuuden korottamisen vaikutus velkojien maksunsaantiaikoihin on melko maltillinen.

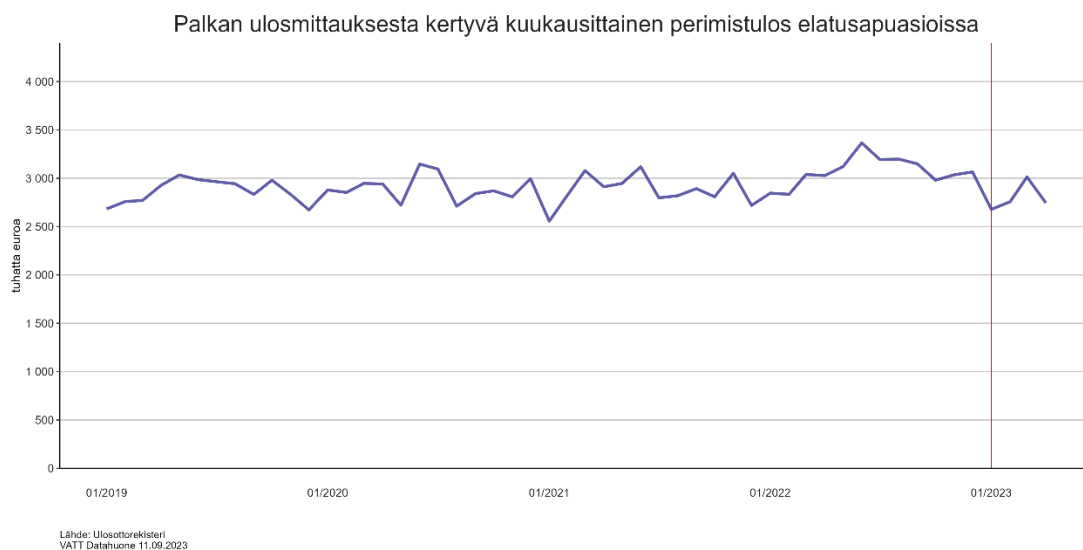
Arvioitaessa uudistuksen vaikutusta velkojiin on vielä lopuksi syytä kiinnittää huomiota siihen, että ulosottovelkojina on hyvin monenlaisia tahoja. Kaupallisten toimijoiden ja julkisoikeudellisten velkojien lisäksi täytäntöönpanoa hakevat muun muassa yksityishenkilöt saadakseen suorituksen sopimukseen perustuvalla tai rikos- tai vahingonkorvausperusteiselle saatavalleen. Suojaosuutta ja ulosmittauksen määrää koskeva sääntely on sama riippumatta siitä, minkälaista velkaa ulosotossa peritään tai onko velkojana esimerkiksi toinen luonnollinen henkilö. Ainoan poikkeuksen tästä säännöstä muodostavat elatusapuvelat, joita koskien ulosottoaareissa on velallista kohtaan ankarampaa sääntelyä. Esimerkiksi ulosottoaaren 4 luvun 54 §:n 1 momentin mukaan velallisen tuloista saadaan ulosmitata säännönmukaista suurempi määrä, jos perittävä on sellainen lapselle maksettava elatusapu tai siihen rinnastettava vahingonkorvaus, joka erään-

tyy jatkuvasti (*juokseva elatusapu*). Näin voidaan menetellä, jos suurempi ulosmittaus on tarpeen palkan maksukautta vastaavan elatusapumäärän suorittamiseksi. Jos juoksevan elatusavun lisäksi perinnässä on aiemmin erääntynyttä elatusapua tai muita saatavia, säännönmukainen ulosmittauksen määrä saadaan ylittää enintään palkan maksukautta vastaavan elatusavun määrällä. Velalliselle on kuitenkin aina jätettävä vähintään kolmasosa palkasta eikä suojaosuutta saa ulosmitata. Näin ollen ehdotettu suojaosuuden korotus voi pienentää myös elatusapuveloista tehtävän ulosmittauksen määrää, vaikka sovellettaisiin ulosottokaaren 4 luvun 54 §:n mukaista velallisen kannalta ankarampaa ulosmittaussääntöä.

Ulosottorekisterin tietojen perusteella on tehty tarkempaa tarkastelua elatusapuveloille ja vahingonkorvausveloille tilitetyistä suorituksista ja suorituksia tehneistä velallisista. Käytettävissä on ollut ulosottorekisterin tiedot huhtikuuhun 2023 saakka.

Tarkastelun perusteella voidaan todeta, että palkan ulosmittauksesta elatusapuveloille kertynyt perimistulos oli vuonna 2023 tammikuun ja huhtikuun välisenä aikana 4,7 prosenttia (noin 550 000 euroa) pienempi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2022. Vuositasolla arvioitu perimistuloksen pieneneminen voisi siten olla noin 1,65 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 elatusapuvelkojen osuus koko perimistuloksesta oli noin 51 miljoonaa euroa.

Seuraavassa kuvaajassa esitetään palkan ulosmittauksesta elatusapuveloille kertynyt kuukausittainen perimistulos tammikuusta 2019 lukien. Kuvaajasta havaitaan, että suojaosuuden nosto on pienentänyt palkan ulosmittauksesta kertyvää perimistulosta, mutta pidemmällä aikavälillä tarkastellen muutos ei ole erityisen jyrkkä.

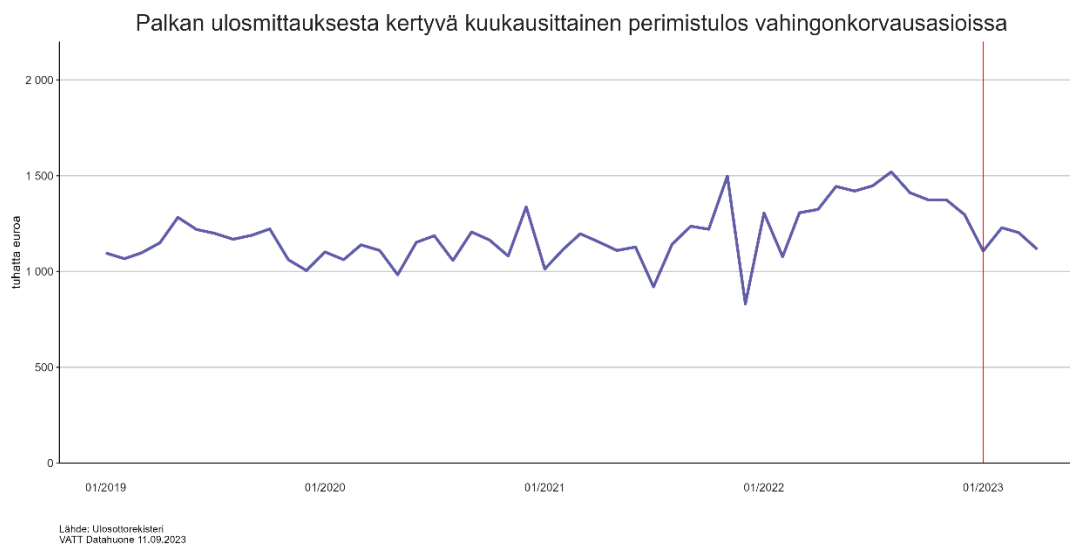

Myös elatusapuvelkaa palkan ulosmittauksella maksaneiden velallisten määrä on laskenut alkuvuonna 2023, mikä kertoo siitä, että osa elatusapuasioiden velallisista on jäänyt suojaosuuden korotuksen seurauksena ulosmittauksen ulkopuolelle. Tältä osin vaikutus on suurempi kuin edellä kuvattu vaikutus perimistulokseen. Alkuvuonna 2023 elatusapuvelkoja suoritti palkan ulosmittauksella keskimäärin noin 7200 henkilöä kuukaudessa, kun vastaavana ajanjaksona

vuonna 2022 määrä oli noin 7800 henkilöä kuukaudessa. Seuraavassa kuvaajassa esitetään palkan ulosmittauksella elatusapuvelkoja suorittaneiden henkilöiden kuukausittainen määrä tammikuusta 2019 lukien.

Vahingonkorvausasioille kertyi palkan ulosmittauksesta vuoden 2023 alussa 7,2 prosenttia vähemmän (360 000 euroa) kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2022. Seuraavassa kuvaajassa esitetään palkan ulosmittauksesta vahingonkorvausasioille kertynyt kuukausittainen perimistulos tammikuusta 2019 lukien.

Myös vahingonkorvausasioille suorituksia tehneiden velallisten määrä on laskenut suojaosuu-
den korottamisen jälkeen. Alkuvuonna 2023 vahingonkorvausvelkoja suoritti palkan ulosmit-
tauksella keskimäärin noin 2900 henkilöä kuukaudessa, kun vastaavana ajanjaksona vuonna

2022 määrä oli noin 3 300 henkilöä kuukaudessa. Seuraavassa kuvaajassa esitetään palkan ulosmittauksella vahingonkorvausasioita suorittaneiden henkilöiden kuukausittainen määrä tammi-kuusta 2019 lukien.

Kussakin yksittäistapauksessa suojaosuuden korotuksen vaikutus velkojan ja velallisen kannalta riippuu velallisen tulojen suuruudesta. Vaikutusta kuukausittaisen ulosmittauskertymän määrään eri tulotasoilla on kuvattu aiemmin esitetyssä taulukossa.

4.2.4 Työllisyysvaikutukset

TEAS-selvityksessä arvioitiin suojaosuuden nostamisen työllisyysvaikutuksia. Vaikka nyt ehdotettava suojaosuuden korotus on simuloitua mallia suurempi, voidaan työllisyysvaikutuksia koskevaa arviota pitää merkityksellisenä myös ehdotetun uudistuksen kannalta. Selvityksen mukaan simuloidun suojaosuuden korotuksen työllisyysvaikutus voisi olla noin 300–700 henkilöä, mutta uudistuksesta seuraava ulosmittausajan pidentyminen suunnilleen kumoaisi positiivisen välittömän vaikutuksen. Selvityksen johtopäätös on, että suojaosuuden noston työllisyysvaikutus olisi ainoastaan hetkellinen ja pieni. TEAS-selvityksen johtopäätöksen perusteella voidaan todeta, että suojaosuuden tasokorotuksella ei arvioida olevan merkityksellistä vaikutusta työllisyyteen.

4.2.5 Vaikutukset luottomarkkinoihin

Suojaosuuden korottamisella voi olla vaikutusta luottojen myöntämiseen. Luotonantajien mahdollisuudet saada tarvittaessa ulosottoin sopimuksen mukainen suoritus velalliselta heikenevät suojaosuuden ollessa korkeampi. Luottoriskin kasvaminen voi johtaa luottojen myöntämisen ja vakuusvaatimusten kiristymiseen sekä luottojen hinnan nousemiseen. Sanottu vaikutus voi kohdistua myös muihin kuin ulosottovelallisiin. Todennäköisimmin vaikutukset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin henkilöihin, joiden tuloista ei suojaosuuden korottamisen jälkeen voitaisi enää tehdä ulosmittausta tai joiden tuloista tehtävän ulosmittauksen määrä jäisi hyvin pieneksi.

4.2.6 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan

4.2.6.1 Vaikutus valtion ulosottomaksutuloihin

Ulosottomaksutulot koostuvat suurelta osin velallisilta perittävistä taulukkomaksuista, jotka vähennetään velallisen tekemistä maksusuorituksista, sekä velkojilta perittävistä tilitysmaksuista, jotka vähennetään velkojille ulosotosta tilitettävistä suorituksista. Ulosottomaksutulojen määrän suhde perimistuloksen määrään on hyvin vakiintunut. Vuosina 2013–2022 ulosottomaksutulojen määrä on ollut 7,0–7,4 prosenttia perimistuloksesta, ja sanotun suhdeluvun keskiarvo on ollut 7,3 prosenttia.

Edellä jaksossa 4.2.2 Vaikutus perimistulokseen arvioitiin, että suojaosuuden tasokorotuksen säätäminen pysyväksi pienentäisi perimistulosta vuosittain enintään 70 miljoonalla eurolla. Historiatietojen perusteella voidaan arvioida, että perimistuloksen pieneminen 70 miljoonalla eurolla tarkoittaisi laskennallisesti vuosittain noin 5,1 miljoonaa euroa pienempää ulosottomaksutulokertymää ($0,073 * 70$ miljoonaa euroa).

Edellä sanottu arvio on laskennallinen ja kuvaa arvioitua muutosvaikutusta verrattuna hypoteettiseen tilanteeseen, jossa suojaosuuden tasokorotuksen voimassaoloa ei jatkettaisi. Arvio ei tarkoita sitä, että ulosottomaksutulojen määrä pienenesi 5,1 miljoonalla eurolla verrattuna esimerkiksi vuoden 2022 ulosottomaksutulokertymään. Vuonna 2023 voimassa olleesta suojaosuuden tasokorotuksesta huolimatta ulosottomaksutulokertymä on kesäkuun 2023 lopussa jopa hieman edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa korkeammalla tasolla. Asiaan vaikuttaa yhtäältä se, että perimistulos on säilynyt lähellä vuoden 2022 tasoa ja toisaalta mahdollisesti myös se, että pankkitilien ulosmittausten määrä on vuonna 2023 selvästi kasvanut.

Vuoden 2023 talousarviossa ja valtion talouden kehyspäätöksessä 2024–2027 ulosottomaksutulojen arvioidaan olevan 82 miljoonaa euroa vuodessa (momentti 12.25.20 Ulosottomaksut). Hallituksen esityksessä vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi ulosottomaksutuloarviota ehdotetaan nostettavaksi 84 miljoonaan euroon. Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa ulosottomaksutulojen arvioidaan olevan 82 miljoonaa euroa. Vuosina 2019–2021 ulosottomaksutulokertymä on ollut noin 83–84 miljoonaa euroa vuodessa ja vuonna 2022 se oli yli 91 miljoonaa euroa. Vaikka ulosottomaksutulot pienenisivät ehdotetun suojaosuuden tasokorotuksen myötä, ei esityksellä ole vaikutusta vuoden 2024 talousarvioehdotuksen mukaiseen tuloarvioon, koska arvio on suhteellisen matalalla tasolla.

4.2.6.2 Vaikutus julkisoikeudellisille velkojille tilitettävään perimistulokseen

Perimistuloksesta osa kohdennetaan velkojien saataville ja osa velallisilta perittäville ulosoton taulukkomaksuille. Taulukkomaksuihin kohdennettava osuus on vakiintuneesti ollut noin viisi prosenttia palkasta kertyvästä perimistuloksesta. Tällä perusteella voidaan arvioida, että suojaosuuden korotus tarkoittaisi velkojille kohdennettavan osuuden pienenemistä kokonaisuutena enintään noin 66,5 miljoonalla eurolla ($0,95 * 70$ milj. euroa) vuodessa.

Julkisoikeudellisille veloille tilitettävä osuus perimistuloksesta on vuosittain hieman vaihdellut, mutta ollut pääsääntöisesti noin 36 prosenttia. Tällä perusteella voidaan arvioida, että julkisoikeudellisille veloille ulosoton kautta kertyvät suoritukset pienenisivät arviolta noin 24 miljoonaa euroa ($0,36 * 66,5$ milj. euroa). Valtiolla tilitettävää osuutta ei ole Ulosottolaitoksen tilastotiedoista tarkasti erotettavissa, mutta karkeasti voidaan arvioida, että valtion saama osuus Ulosottolaitoksen kokonaisperimistuloksesta on noin 30 prosenttia. Valtiolla tilitettävän perimistuloksen arvioidaan siten laskennallisesti pienenevän noin 20 miljoonaa euroa ($0,3 * 66,5$ milj. euroa) vuodessa.

4.2.6.3 Vaikutus Ulosottolaitoksen työmäärään ja määräraharapeeseen

Ehdotetun lainmuutoksen arvioidaan kokonaisuutena lisäävän Ulosottolaitoksen työmäärää tulevina vuosina. Niissä tapauksissa, joissa velallinen todetaan korotetun suojaosuuden seurauksena varattomaksi, perintään ja varojen tilittämiseen liittyvä työ vähenee. Työtä kuitenkin aiheutuu edelleen näissäkin tapauksissa asian vireilletulosta, velallisen tulojen ja omaisuuden selvittämisestä sekä varattomuusesteiden toteamisesta. Huomattavasti suuremmassa osassa tapauksista velallista ei todeta varattomaksi, vaan perintäaika pitenee suojaosuuden korottamisen seurauksena. Perintäajan piteneminen merkitsee lisätyötä ulosottomiehille muun muassa lisääntyneinä yhteydenottoina, vireilläoloaikana esitettyinä pyyntöinä sekä mahdollisesti myös vähäisessä määrin kanteluina ja valituksina. Vireillä olevien asioiden määrän kasvaessa työn hallittavuus heikkenee. Osassa asioista toistuvaistulon vähäinen ulosmittauskertymä voi johtaa omaisuuden realisointiin, mikä on työmäärältään hyvin työllistävä toimi ulosottomenettelyssä. Tältä osin työmäärän lisäys kohdistuu laajan täytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon ulosottoylitarkastajiin ja kihlakunnanvouteihin. Korkeampi suojaosuuden määrä johtaa siihen, että puoli-soja tulee enemmän otettavaksi huomioon elatuksen varassa olevina henkilöinä, mikä edellyttää aina ulosottomieheltä tapauskohtaista tilanteen selvittämistä velallisen toimittaman selvityksen perusteella.

Arvion mukaan edellä sanottujen lisätöiden hoitamiseen tarvittava lisäresurssi on yhteensä viisi toimitusmiestä. Resurssi vastaa noin yhden prosentin työmäärän lisäystä. Ulosottoasioista noin 70 prosenttia on tarkoitus hoitaa perustäytäntöönpanossa ulosottotarkastajien toimesta ja noin 30 prosenttia laajassa täytäntöönpanossa ulosottoylitarkastajien toimesta. Asiamäärien jakautumisen perusteella arvioidaan, että lisääntyneen työmäärän hoitamiseen tarvitaan toimitusmiehinä kolme ulosottotarkastajaa, joiden kustannus on yhteensä noin 195 000 euroa, ja kaksi ulosottoylitarkastajaa, joiden kustannus on yhteensä noin 190 000 euroa. Kustannuksissa on palkkamenojen lisäksi otettu huomioon 5 000 euroa/hty palvelukeskusten henkilöliitännäisiä maksuja. Kokonaisuutena tarvittavan henkilöstöresurssin kustannus on siten vuosittain 385 000 euroa. Menot kohdistuvat valtion talousarvion momentille 25.20.01 Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot. Lakimuutoksen täytäntöönpano vaatii mainitun lisämäärärahan, josta tulee päättää vuoden 2024 talousarviosta päätettäessä.

Esitetty suojaosuuden korotus ei edellytä kustannuksiltaan merkittäviä muutoksia Ulosottolaitoksen Uljas-tietojärjestelmään.

4.2.6.4 Vaikutus toimeentulotukimenoihin ja toimeentulotuen asiakasmääriin

Suojaosuuden korottaminen voi pienentää toimeentulotukimenoja ja vähentää toimeentulotuen asiakkaiden määrää. Toimeentulotukiharkinnassa otetaan hakijan tai hänen perheenjäsenensä ulosoton kohteena olevista tuloista huomioon vain se osa, joka jää jäljelle ulosottopidätyksen vähentämisen jälkeen. Tuloina huomioidaan siis vain se osa tuloista, joka jää tosiasiallisesti henkilön käyttöön. Mikäli hakijan tai hänen perheenjäsenensä käyttöön jäävät tulot kasvavat suojaosuuden korottamisen myötä, pienenee hakijalle maksettavan toimeentulotuen määrä. Jos käytävissä olevat tulot kasvavat riittävästi, voi olla, ettei hakijalle enää muodostu lainkaan oikeutta toimeentulotukeen. TEAS-selvityksessä selvitettiin, että ulosotossa olevista keskimäärin 20–50 prosenttia saa toimeentulotukea ikäryhmästä riippuen vuoden aikana. Toimeentulotuen saaminen on kuitenkin selvästi harvinaisempaa silloin, kun henkilö pystyy lyhentämään velkojaan toistuvaistulosta. Vain pieni osa henkilöistä, joilta ulosmitataan toistuvaistuloa, saa toimeentulotukea. Näin ollen vaikutusta toimeentulotukimenoihin ja toimeentulotuen asiakasmääriin ei arvioida erityisen suureksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtona on valmistelussa arvioitu sitä, että suojaosuuden korottamisesta säädettäisiin väliaikaisella lailla. Tarkoituksena on kuluvan hallituskauden aikana yksinkertaistaa tulojen ulosmittausta eli uudistaa tulojen ulosmittausta koskevat säännökset kokonaisuutena. Tämän valmistelun yhteydessä tullaan arvioimaan uudelleen suojaosuuden tasoa ja oikeudenmukaista ulosmittauksen määrää kaikissa tuloluokissa. Tarkoituksena on, että vuoden 2023 suojaosuuden taso säilyy indeksitarkistettuna siihen saakka, kunnes uusista laskentasäännöistä on säädetty. Kokonaisuudistuksen toteuttamisen tarkka aikataulu on tässä vaiheessa vielä avoinna, eikä tarvittava väliaikaisen lain voimassaoloaika siten ole tiedossa. Liian lyhyeksi määräajaksi säädetty väliaikainen laki aiheuttaisi ylimääräistä työtä niin oikeusministeriössä kuin eduskunnassakin, koska väliaikaisen lain voimassaoloa tulisi tarvittaessa jatkaa uusilla lainsäädäntömuutoksilla. Lyhyen aikaa voimassa olevat väliaikaiset lait aiheuttaisivat epävarmuutta erityisesti velallisille, joiden toimeentulon ja talouden suunnittelun kannalta tieto suojaosuuden tasosta on erittäin keskeinen. Jotta lainsäädäntöresurssit voidaan tehokkaasti käyttää kokonaisuudistuksen valmisteluun ja valmistelun aikana oikeustila on selvä, suojaosuuden korottaminen esitetään säädettäväksi toistaiseksi voimassa olevalla lailla.

Lisäksi valmistelussa on myös arvioitu vaihtoehtoa, jossa velallisen osalta laskettava suojaosuus säädettäisiin ehdotetun suuruiseksi, mutta siihen ei tehtäisi oikeusministeriön asetuksella indeksitarkistuksia vuosittain. Indeksitarkistus tehtäisiin ainoastaan velallisen elatuksen varassa olevan henkilön osalta laskettavaan suojaosuuteen, johon ei ehdoteta säädettäväksi tasokorotusta. Vaihtoehdon vaikutukset perimistulokseen ja ulosottomaksutulokertymään olisivat ehdotettua lainmuutosta pienemmät, koska suojaosuus jäisi alemmalle tasolle. Myös tulojen ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien velallisten määrä ja siten maksuhäiriömerkintöjen määrä jäisivät pienemmiksi. Asiassa ei ole kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena muuttaa kauan voimassa ollutta sääntelyä, jonka mukaan suojaosuuden euromäärät on sidottu kansaneläkeindeksin muutoksiin. On perusteltua, että tulevinakin vuosina suojaosuuden määrä tarvittaessa muuttuu elinkustannusten hintojen kehityksen mukaisesti. Tästä syystä valmistelussa on päädytty esittämään toteutustapaa, jossa indeksitarkistus tehdään vuosittain sekä velallisen itsensä osalta laskettavaan suojaosuuden määrään että hänen elatuksen varassa olevan henkilön osalta laskettavaan suojaosuuden määrään.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Täytäntöönpanoa koskevat säännökset ovat sidoksissa asianomaisen valtion ulosotto-organisaatioon. Eräissä Euroopan maissa tuomioistuinten asema on keskeinen myös täytäntöönpanossa, ja toisissa maissa täytäntöönpanoa hoitavat yksityiset toimijat. Ruotsissa ulosotto on samankaltaista kuin Suomessa, mutta muun muassa palkan ulosmittausjärjestelmissä on maiden välillä merkittäviä eroavaisuuksia.

Ruotsissa velalliskohtaiset menot otetaan palkan ulosmittauksessa huomioon laajemmin kuin Suomessa. Ulosmittattavan määrän laskenta ei ole samalla tavalla kaavamaista kuin Suomessa, vaan ulosmittauksen määrään vaikuttavat esimerkiksi velallisen todelliset asumiskustannukset, jos velallinen esittää niistä selvitystä. Ruotsissa ei ole vastaavanlaista suojaosuusjärjestelmää kuin Suomessa, vaan velallisten henkilökohtaiset olosuhteet otetaan laajemmin ulosmittauksen määrän laskennassa huomioon. Näin ollen maiden välisen vertailun tekeminen ulosmittaamatta jätettävän rahamäärän osalta ei ole mahdollista.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja jaksossa *1.2. Valmistelu* kuvatulla tavalla. Lausuntoja, joissa otetaan kantaa esitysluonnokseen, saatiin 23 kappaletta. Lisäksi yhdeksän tahoja ilmoitti, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa. Lausunnot ja niistä laadittu lausunnotiivistelmä ovat luettavissa julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadost-valmistelu> tunnuksella OM056:00/2023.

Lausuntopalaute on vaihtelevaa. Esitysluonnokseen kantaa ottaneista lausunnonantajista suurin osa joko kannattaa esitystä tai ei ainakaan selvästi vastusta sitä. Useat lausunnonantajat eivät pidä suojaosuuden korottamista kuitenkään ihanteellisena keinona ja ovat huolissaan korotuksen negatiivisista vaikutuksista, kuten ulosottokertymän pienenemisestä, ulosottovelkojen maksuaikojen pitenemisestä, korkokustannusten kasvamisesta, maksuhäiriömerkintöjen lisääntymisestä sekä vaikutuksista luottojen hintaan ja saatavuuteen. Takuusäätiö sr. kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että keskituloiset jäävät korotetun suojaosuuden hyötyjen ulkopuolelle, vaikka asumisen ja muiden kustannusten nousu osuu kaikkiin tuloluokkiin. Kriittisimmin esitykseen suhtautuvat Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry ja professori Tuula Linna.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry katsoo, että vuonna 2023 voimaan tullut lainsäädäntömuutos, jolla lisättiin velallisille annettavien vapaakuukausien määrää, on jo yksinään vaikuttanut suuresti velkoihin ja lisännyt velkojien lopullisia luottotappioita. Yhdistyksen mukaan suojaosuuteen tehtävä indeksitarkistus riittäisi kattamaan elinkustannusten noususta johtuvat velallisten tarpeet. Erityisesti pienyritysvelkojat ovat kärsineet tilanteista, joissa velallisilta ei saada suorituksia ulosoton kautta. Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry on huolissaan siitä, että ehdotus antaa ulosottovelallisille viestin, jonka mukaan edes ulosottovelkaa ei ole välttämätöntä maksaa. Yhdistys katsoo, että velkojainsuoja ja omaisuudensuoja on esityksessä unohdettu eikä riittävää vaikutusten arviointia ole tehty.

Professori Tuula Linna toteaa, että esityksen tavoite on perusteltu, mutta valittu keino ei ole onnistunut. Suojaosuuden nosto johtaa siihen, että epäoikeudenmukaisesti myös suurituloisten velallisten ulosotto kevenee. Vaikutusarvioinnin osalta Linna kiinnittää huomiota ensinnäkin siihen, ettei esitysluonnoksessa ole arvioitu kunnolla, mitä maksuhäiriömerkintöjen määrän merkittävä kasvaminen tarkoittaisi. Toiseksi Linna katsoo, että arvioitaessa vaikutusta perimistulokseen tulisi ottaa huomioon myös asumismäärien ja velallismäärien muutokset. Tärkeää olisi tietää, miten suuri on suojaosuuden noston vaikutus niin sanottuihin heikkoihin velkojaryhmiin, kuten elatusapuasioiden velkoihin, rikoksen uhreihin ja muihin vahingonkorvausten saajiin. Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteaa, että suojaosuuden korottamisen perusteita ja hyväksyttävyyttä samoin kuin eriäviä vaikutuksia eri tuloluokkiin kuuluvien velallisten kohdalla on asian jatkovalmistelussa vielä aiheellista tarkemmin arvioida. Vaikutusarviota ja perusteluja on täydennetty jatkovalmistelussa siltä osin, kuin se on ollut tietoon perustuen mahdollista.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, professori Tuula Linna ja Suomen Lakimiesliitto ry esittävät, että vapaakuukausimallin kehittäminen olisi tai voisi olla parempi keino ulosmittausjärjestelmän kehittämiseksi. Linna toteaa, että vapaakuukausia voitaisiin antaa velallisille jo ensimmäisenä ulosottovuotena. Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää aiheellisena laajemmin arvioida, olisivatko esitysluonnoksessa esitetyt ja sinänsä perustellut tavoitteet toteutettavissa muilla, mahdollisesti vähemmän kaavamaisilla ja siten paremmin kohdennettavissa olevilla keinoilla.

Professori Tuula Linna, Takuusäätiö ja Ulosottolaitos esittävät harkittavaksi, että suojaosuuden korotuksen voimassaoloa jatkettaisiin määräaikaisella lailla. Lausunnonantajien mukaan väliaikaista lakia puoltaa suojaosuuden korottamisen negatiiviset vaikutukset ja se, ettei vaikutuksia voida vielä lyhyen seuranta-ajan perusteella riittävästi todentaa. Myös Suomen Kihlakunnanvoudit ry toteaa, että yhtäältä vaikutusten tuntemattomuus puoltaisi korotuksen jatkamista väliaikaisena, mutta toisaalta toistuvaistulon ulosmittausta koskevien sääntöjen jatkuva muuttaminen olisi epätarkoituksenmukaista. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Finanssiala ry korostavat, ettei esitetty oikeustila saa jäädä pysyväksi, koska valittu ratkaisu ei ole ihanteellinen. Moni lausunnonantaja pitää tärkeänä, että työtä tulojen ulosmittauksen uudistamiseksi jatketaan ja kokonaisuudistuksen yhteydessä tehdään kattavat vaikutusarvioinnit. Lausunnoissa toistuu myös velallisten neuvonnan ja palveluihin ohjaamisen tärkeys.

Pelastakaa Lapset ry ehdottaa harkittavaksi, että myös velallisen elatuksen varassa olevan oman lapsen ja puolison lapsen osalta laskettavaa suojaosuutta nostettaisiin. Jatkovalmistelussa on todettu, ettei tarvetta ehdotetulle suojaosuuden korottamiselle ole, koska velallisen itsensä osalta laskettavan suojaosuuden korottaminen vaikuttaa myös niihin velallisiin, joilla on elatuksen varassa oleva puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry, Suomen Ulosottoylytarkastajat ja –tarkastajat ry ja Ulosottolaitos kiinnittävät huomiota siihen, että esityksellä on vaikutusta Ulosottolaitoksen työmäärään ja siten resurssitarpeeseen. Lausunnonantajien arviot resurssitarpeesta ja sen kustannuksista vastaavat hallituksen esityksessä esitettyä.

Saadun lausuntopalautteen perusteella hallituksen esityksen perusteluja on täydennetty, mutta lakiehdotukseen ei ole tehty muutoksia. Vuoden 2024 alkuun mennessä ei ole mahdollista valmistella ja teknisesti toteuttaa suojaosuuden korottamista monimutkaisempia uudistuksia, kuten merkityksellisiä muutoksia vapaakuukausia koskeviin säännöksiin. Pistemäisten uudistusten sijaan lainsäädäntöresurssit on syytä käyttää kokonaisuudistuksen valmisteluun, johon tulee varata riittävästi aikaa. Suojaosuuden korotuksen voimassaoloa jatkamalla vakiinnutetaan oikeustila ja turvataan velallisten selviytyminen kokonaisuudistuksen valmistelun aikana.

7 Säännöskohtaiset perustelut

4 luku Ulosmittaus

48 §. Suojaosuus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että velallisen itsensä osalta säädettävä suojaosuus nousisi 30,75 euroon päivässä. Velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta suojaosuus nousisi 8,99 euroon päivässä. Suojaosuuden määrät vastaisivat vuonna 2023 voimassa olevia määriä. Suojaosuus laskettaisiin samalla tavalla, kuin aikaisemminkin eli seuraavaan palkan maksupäivään asti ja siten, että kuukaudessa katsottaisiin olevan 30 päivää. Velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuuden määrä olisi näin ollen 922,50 euroa kuukaudessa. Jos velallisella olisi esimerkiksi kaksi elatuksen varassa olevaa lasta, suojaosuuden määrä olisi 1 461,90 euroa kuukaudessa.

Pykälän 2 momentti sisältäisi voimassa olevaa sääntelyä vastaavat määritelmäsäännökset. Puolisolla tarkoitettaisiin 1 momentissa aviopuolisoa ja avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää sukupuolesta riippumatta. Rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n perusteella säännöksessä tarkoitettuja puolisoita olisivat myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolet. Avopuolisoiden osalta ulosottomiehen olisi arvioitava, elääkö velallinen avioliiton kaltaisissa olosuhteissa toisen kanssa. Tällainen tilanne olisi ainakin silloin, kun velallinen ja hänen avopuo-

lionsa asuvat muuten kuin tilapäisesti yhdessä ja heillä on yhteinen lapsi. Muutoin edellytettäisiin pysyvän yhdessä asumisen lisäksi kotitalouden yhteisyyttä. Velallisen tulisi esittää ulosottomiehelle tarvittava selvitys asiasta.

Puoliso, oma lapsi ja puolison lapsi otetaan suojaosuudessa huomioon vain, jos he ovat velallisen elatuksen varassa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, milloin henkilö katsottaisiin velallisen elatuksen varassa olevaksi. Velallisen elatuksen varassa olevana pidettäisiin henkilöä, jonka saama tulo ei ylitä velallisen itsensä osalta laskettavaa suojaosuutta ilman perhekorotuksia. Enintään mainitun määrän ansaitsevan lapsen katsottaisiin olevan velallisen elatuksen varassa siitä riippumatta, osallistuuko myös toinen puoliso hänen elatukseensa. Suojaosuudessa ei otettaisi huomioon lasta, joka ei enää ole velallisen elatuksen varassa, esimerkiksi täysi-ikäiseksi tullutta lasta.

Aikaisempaan tapaan suojaosuutta laskettaessa ei otettaisi huomioon sellaista lasta, joka asuu muualla kuin velallisen luona ja jolle velallinen on veloitettu maksamaan elatusapua. Pykälän 2 momentin nojalla velallisen maksama elatusapu, jota ei peritä ulosotossa, voitaisiin kuitenkin ottaa tapauskohtaisesti huomioon alentamalla ulosmittauksen määrää tai antamalla vapaakuukausia siten kuin 51, 52 ja 53 §:ssä säädetään. Voimassa olevassa momentissa on tältä osin viittaus myös ulosottokaaren 4 luvun 51 a §:än. Viittaus 51 a §:än ehdotetaan poistettavaksi teknisenä muutoksena, koska sanotussa pykälässä säädetään ulosmittauksen lykkäämisestä työllistymisen perusteella, eikä pykälä tosiasiaa mahdollista elatusavun huomioon ottamista. Velallisen olisi esitettävä selvitys maksamastaan elatusavusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että suojaosuuden määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain. Tarkistamiseen sovellettaisiin kansaneläkeindeksistä annettua lakia. Näiltä osin 3 momentti vastaisi aikaisempaa sääntelyä. Kansaneläkeindeksistä annetun lain 3 §:n mukaan rahamäärät tarkistetaan kunkin vuoden alusta samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksin pisteluku on muuttunut siitä kansaneläkeindeksin pisteluvusta, jonka mukaisina rahamäärät on määritelty kussakin laissa. Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin selvyden vuoksi indeksipisteluvusta, jonka mukaisina suojaosuuden rahamäärät on 1 momentissa määritelty. Rahamäärät vastaisivat vuoden 2023 kansaneläkeindeksin pistelukua 1805. Ehdotetussa 1 momentissa säädetyt euromäärät tarkistettaisiin siten esimerkiksi vuoden 2024 alusta lukien oikeusministeriön asetuksella samassa suhteessa kuin vuodelle 2024 vahvistettava kansaneläkeindeksin pisteluku muuttuu indeksipisteluvusta 1805.

Suojaosuutta sovellettaessa olisi tärkeää ottaa huomioon lapselle maksettavan elatusavun perintää koskeva ulosottokaaren 4 luvun 54 §:n 1 momentin säännös, joka mahdollistaa säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa säännönmukaista suuremman määrän ulosmittaamisen. Säännöksen soveltaminen mahdollistaa sen, että yksittäistapauksissa voidaan tasapainoisella tavalla ottaa huomioon paitsi velallisen toimeentulon tarve myös lapsen tarve elatukseen.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2024.

Ehdotettu nopea voimaantuloaikataulu on tarpeen, jotta suojaosuus säilyy korkeammalla tasolla keskeytyksettä väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen jälkeen. Lain voimaantulo ehdotetulla tavalla 1.1.2024 edellyttää esityksen kiireellistä käsittelyä. Ennen lain voimaantuloa Ulosottolaitoksen tulee lähettää tulonmaksajille uutta suojaosuutta vastaavat maksukiellot, ja tulonmaksajien tulee tehdä tarvittavat järjestelmämuutokset. Maksukieltojen lähettämisen täytyisi tapahtua viimeistään joulukuun 2023 puolessa välissä.

Oikeusministeriön asetus suojaosuuden määrästä annettaisiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Käytännössä asetus annettaisiin heti lain vahvistamisen jälkeen. Asetuksella suojaosuuden määrä tarkistettaisiin vuodelle 2024 vahvistettavan kansaneläkeindeksin pisteluvun tasoon. Indeksitarkistus on välttämätöntä tehdä ehdotetun lain mukaisiin euromääriin ennen lain voimaantuloa, jotta Ulosottolaitos ehtii lähettää tulonmaksajille uutta suojaosuutta vastaavat maksukiellot ja tulonmaksajat ehtivät tehdä järjestelmiinsä tarvittavat muutokset ennen, kuin uudet suojaosuuden määrät tulevat sovellettaviksi.

9 Seuranta

Suojaosuuden korottamisen vaikutuksista tehdään parhaillaan selvitystä oikeusministeriön ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) yhteydessä itsenäisenä yksikkönä toimivan Datahuoneen yhteistyönä. Vaikutuksia seurataan väliaikaisen lain voimassaoloaikana 1.1.–31.12.2023. Selvityksessä pyritään mahdollisuuksien mukaan todentamaan ja arvioimaan vaikutuksia ainakin ulosottomenettelyyn ja sen asianosaisiin, maksuhäiriömerkintöjen määrään, luottomarkkinoihin, työllisyyteen sekä toimeentulotuen tarpeeseen ja toimeentulotukimenoihin. Vaikutusten seuranta jatketaan vuoden 2023 jälkeen siinä laajuudessa, kuin tehdyn selvityksen perusteella arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi.

10 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksellä on vaikutusta Ulosottolaitoksen työmäärään ja siten määrärahararpeeseen. Lisämäärärahan tarve momentilla 25.20.01 Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot on vuosittain 385 000 euroa.

11 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

Suojaosuuden korottamista koskeva ehdotus on velkojanäkökulmasta merkityksellinen perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuudensuojan kannalta. Velkojalla on oikeus saada saatavansa Ulosottolaitoksen toimesta perityksi velalliselta. Kysymys on velkojan oikeusturvasta. Ulosottomenettelyssä on suojattava myös velallista. Velallisella on muun muassa oikeus ihmisarvoisen elämän edellyttämään toimeentuloon myös ulosottomenettelyn aikana. Viime kädessä velallisella on perustuslain 19 §:n tarkoittama oikeus saada sosiaaliturvaa yhteiskunnalta.

Tavallisen lain alaan sinänsä kuuluva täytäntöönpanosääntely kajoaa väistämättä tavalla tai toisella velkojan asemaan velkasuhteesta johtuvien varallisuus oikeudellisten oikeuksien haltijana. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan asianmukainen huomioon ottaminen tarkoittaa tällaisen sääntelyn yhteydessä ennen muuta sitä, että velkojan aseman heikentyminen ei saa muodostua velkojan kannalta kohtuuttomaksi. Omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä on arvioitava sen oikeasuhtaisuuden lisäksi myös perusoikeuksien muiden yleisten rajoitusedellytysten kannalta. (PeVL 33/2002 vp, s. 2/I) Velallisten selviytymismahdollisuuksien edistäminen samoin kuin pyrkimys turvata ihmisarvoisen elämän edellytyksiä ylivelkaantuneille ja heidän perheenjäsenilleen ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita puuttua velkojan varallisuusarvoisiin oikeuksiin (ks. PeVL 33/2002 vp, s. 3/I, PeVL 5/2002 vp, s. 2/II, PeVL 12/2002 vp, s. 2/II). Omaisuudensuojaan kohdistuvan sääntelyn on oltava riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Sääntelyn on otettava eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet oikeasuhtaisesti huomioon esimerkiksi niin, ettei se muodostu jonkun osapuolen kannalta kohtuuttomaksi taikka perusteettomasti jotakuta syrjiväksi tai suosivaksi. (PeVL 13/2003 vp, s. 2/I, PeVL 69/2018 vp, s. 2)

Väliaikaista lakia koskevan eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunta arvioi suojaosuuden väliaikaisen korottamisen hyväksyttävyyttä perusoikeusjärjestelmän kannalta. Perustuslakivaliokunta katsoi, että ehdotetulle suojaosuuden korottamiselle esitettiin perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet ja lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden osalta valiokunta kuitenkin kiinnitti huomiota siihen, että ulosottoa koskevan sääntelyn kokonaisuudesta johtuen ehdotettu sääntely muodostui kohderyhmältään laajemmaksi kuin sääntelyn julkilausuttu tarkoitus oli. (PeVL 59/2022 vp, s. 2)

Väliaikaisen lain tavoitteena oli suojaosuutta korottamalla lisätä velallisten käyttöön jäävien tulojen määrää ja tukea siten heidän ostovoimaansa poikkeuksellisessa taloudellisessa tilanteessa. Poikkeuksellinen tilanne liittyi ennen kaikkea perustarpeiden, kuten lämmityksen, ruuan ja kulutushyödykkeiden hinnannousuun. Lisäksi tavoitteena oli saada konkreettista tietoa suojaosuuden korotuksen vaikutuksista perimistulokseen, käsittelyaikaan sekä muutoin velallisten ja velkojien asemaan.

Nyt esitettävän sääntelyn hyväksyttävyyden arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen tavoitteena on edelleen turvata ulosottovelallisten taloudellinen selviytyminen. Kuluttajahyödykkeiden hinnat sekä korkotaso ovat edelleen korkealla tasolla. Taloudelliset vaikeudet usein myös heijastuvat ulosottomenettelyyn viiveellä. Velallisten selviytymismahdollisuuksien edistämistä ja ihmisarvoisen elämän turvaamista voidaan lähtökohtaisesti pitää hyväksyttävänä perusteena velkojan varallisuusarvoisiin oikeuksiin puuttumiselle.

Rajoituksen oikeasuhtaisuuden näkökulmasta merkitystä voidaan antaa sille, puututaanko sääntelyllä velkojan ja velallisen oikeusasemaan, vai onko kyseessä ainoastaan velkojan oikeuksien täytäntöönpanoa koskeva sääntely ja sen sovittaminen vallitsevaan tilanteeseen. Näin on katsottu säädettäessä ulosottokaareen väliaikaisia muutoksia, joilla mahdollistettiin koronavirusepidemian aikana ulosottotoimien tapauskohtainen keventäminen tai lykkääminen epidemiasta tai poikkeusoloista johtuvien väliaikaisten maksuvaikeuksien vuoksi (LaVM 8/2020 vp, s. 3, LaVM 3/2021 vp, s. 2). Koronavirusepidemian vuoksi säädetyt muutokset olivat voimassa 1.5.2020–31.12.2021 ja ne olivat sisällöltään ja vaikutuksiltaan selvästi suojaosuuden korottamista vähäisemmät.

Suojaosuuden korottamisesta ei aiheutuisi suoraa määrällistä muutosta velkojien maksunsaantioikeuteen, vaan ainoastaan maksunsaannin ajallinen lykkääminen. Ulosmittauksen määrän pieneneminen johtaa ulosmittauksen keston pitenemiseen ja ulosmittauskertymien kasvamiseen ulosmittausjakson loppupäässä. Niissä tapauksissa, joissa velka tai sitä koskeva ulosotto perustehtii vanhentua ennen kuin velka tulee kokonaan maksetuksi, suojaosuuden korottaminen merkitsee myös kokonaisuutena pienempää ulosmittauskertymää saatavalle. Edellä esitetyn mukaisesti maksuajan arvioidaan pitenevän mediaanille enintään joitakin kuukausia. Ulosottoperusteen vanhentumisaika on pääsäännön mukaan 15 vuotta ja velan lopullinen vanhentumisaika 20 vuotta. Näihin yksityisoikeudellisia velkoja koskeviin määräaikoihin suhteutettuna maksuajan pitenemistä ehdotetun lain seurauksena voidaan pitää kohtuullisena. On myös mahdollista, että joissakin tapauksissa velkojien maksunsaanti pitkällä aikavälillä paranee, kun velallisten taloudellista selviytymistä tuetaan ehdotetulla tavalla.

Maksunsaannin ajallisen lykkäämisen ollessa melko maltillinen ehdotusta voidaan pitää hyväksyttävänä myös perustuslain 21 §:n oikeusturvavaatimuksen kannalta. Jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa ei esityksen vuoksi vaarannu.

Esityksessä ehdotetaan, että suojaosuuden korotus säädettäisiin pysyvällä lainsäädäntömuutoksella eikä enää väliaikaisella lailla. Valittuun sääntelyratkaisuun on päädytty edellä jaksossa 5.1. Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset kuvatuilla perusteilla. Suojaosuuden tasoa on tarkoitus arvioida hallituskaudella uudelleen tulojen ulosmittausta koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Vaikka esityksessä ei ole aiempaan tapaan kyse väliaikaisesta laista, muutosta voidaan pitää velkojien kannalta kohtuullisena. Käsitystä tukee se, että Ulosottolaitoksen perimistulos on säilynyt väliaikaisen lain voimassaoloaikana vuonna 2023 melko lähellä edellisvuoden tasoa ja ulosottoasioiden käsittelyaikakin on kohonnut ainoastaan maltillisesti.

Esitys on velallisen näkökulmasta merkityksellinen perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Lailla ei saa mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että siinä kohdellaan tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin. Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelut perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Valiokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, etteivät henkilöihin kohdistuvat erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi. (HE 309/1993 vp, s. 42–43 ja PeVL 47/2018 vp, s. 4 sekä PeVL 58/2014 vp, s. 4/II-5/I)

Ulosmittausjärjestelmän rakenteen vuoksi suojaosuuden korottamisen vaikutukset kohdentuvat eri tavalla eri tuloluokkaan kuuluville velallisille. Euromääräisesti suurin huojennus kohdistuu suurituloisille ulosottovelallisille eli velallisille, joiden nettotulot ovat yli neljä kertaa suojaosuuden määrä. Muutos keventää myös pienituloisimpien eli tulorajaulosmittauksen piiriin kuuluvien velallisten tulojen ulosmittausta, ja osa heistä jää kokonaan ulosmittauksen ulkopuolelle. Suojaosuuden korotus ei sen sijaan vaikuta niihin velallisiin, joiden nettotulot ovat suojaosuuden korottamisen jälkeenkin yli kaksi kertaa suojaosuuden ja enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä, eli ulosmittausjärjestelmässä niin sanotusti keskituloisiin velallisiin.

Suojaosuuden korottaminen siirtää osan niistä velallisista, joilta ulosmitataan yksi kolmasosa, tulorajaulosmittauksen eli lievemmän laskentasäännön piiriin. Tällä tavalla suojaosuuden korottaminen auttaa myös keskimmäiseen tuloluokkaan kuuluvista ulosmittausvelallisista kaikista pienituloisimpia. Muilta osin keskituloisten velallisten tarpeet saada huojennusta ulosmittaukseen tulee toteuttaa myöntämällä heille voimassa olevan lain mukaisesti vapaakuukausia ja rajoittamalla ulosmittauksen määrää. Keskimmäiseen tuloluokkaan kuuluvien velallisten asemaa parannettiin 1.5.2023 voimaan tulleella lainsäädäntömuutoksella, jolla heille annettiin oikeus saada automaattisesti, ilman pyyntöä yksi vapaakuukausi vuodessa. Vapaakuukausien määrä on yleisesti ottaen kasvanut merkittävästi vuoden 2023 aikana, sillä kesäkuun lopussa 2023 vapaakuukausia oli myönnetty noin 62 prosenttia edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän. Mahdollisuus ottaa keskituloisten velallisten tapauskohtaiset tarpeet huomioon myöntämällä heille vapaakuukausia tai rajoittamalla ulosmittauksen määrää, vaikuttaa arvioon siitä, ettei ehdotettu suojaosuuden korottaminen muodostu keskituloisten velallisten näkökulmasta kohtuuttomaksi.

Esityksen hyväksyttävyyden kannalta merkitystä on sillä, olisiko asetettu tavoite saavutettavissa jollakin muulla keinolla. Suojaosuuden korottaminen ja tasokorotuksen voimassaolon jatkaminen ovat toimia, jotka pystytään toteuttamaan nopeassa aikataulussa velallisten taloudellisen selviämisen turvaamiseksi. Lyhyessä ajassa ei ole mahdollista valmistella ja toimeenpanna laajempia tai monimutkaisempia muutoksia ulosmittauksen laskentasääntöihin. Laajempien muutosten toteuttaminen edellyttää huolellista valmistelua, laajaa vaikutusten arviointia, sidosryh-

mien kuulemista sekä toimeenpanolle varattua riittävää aikaa. Suojaosuuden tasokorotusta jatkamalla varmistetaan pienituloisimpien velallisten selviytyminen laajemman lainsäädäntöuudistuksen valmistelun aikana, vaikkakin uudistus samalla ulosmittaussäännöistä johtuen keventää myös suurituloisimpien velallisten tulojen ulosmittausta.

Suurituloisten velallisten ulosmittauksen keventymistä voidaan pitää hyväksyttävänä sivuvaikutuksena, koska suojaosuuden korottamista ei ole mahdollista tehdä nykyisessä ulosmittausjärjestelmässä siten, ettei sillä olisi vaikutuksia suurituloisiin. Muiden lainsäädäntötoimien toteuttaminen vuoden 2024 alkuun mennessä on käytännössä mahdotonta. Oikeusvarmuus myös puoltaa sitä, että väliaikaisella lailla valittua lainsäädäntöratkaisua ei yllättäen muuteta. Suojaosuuden korottamisen hyväksyttävyyttä tukee se, että suurituloisten velallisten määrä on varsin pieni. Arvion mukaan noin 2 000 velallista siirtyi suojaosuuden korottamisen myötä ankarimman laskentasäännön piiristä yhden kolmasosan ulosmittaukseen. Lisäksi arvion mukaan ainoastaan noin yhdellä prosentilla ulosmittausvelallisista nettotulojen määrä olisi suojaosuuden korottamisen jälkeen yli neljä kertaa suojaosuuden määrä. Suojaosuuden korottaminen ei vaikuttaisi tässä pienessä joukossa niihin, joilta ulosmitataan enimmäismäärä eli puolet nettotuloista. Pienituloisimpien velallisten ryhmään arvioidaan kuuluvan ehdotetun suojaosuuden korotuksen jälkeen noin 79 prosenttia velallisista. Kokonaisuutta tarkastellen voidaan todeta, että suojaosuuden korotus kohdistuisi pääosin varsin tarkoituksenmukaisella tavalla pienituloisimpiin ulosmittausvelallisiin.

Oikeusvarmuus, pienituloisten velallisten taloudellisen selviämisen turvaaminen ja se, ettei asetettua tavoitetta ole mahdollista saavuttaa vaadittavassa aikataulussa muilla keinoilla, puoltavat esitetyn lainsäädäntöratkaisun hyväksyttävyyttä. Ehdotetun muutoksen perusteita voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävinä ja itse muutosehdotusta perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla siten oikeasuhtaisena, ettei se muodostu velkojien ja tai eri velallisyhmien kannalta kohtuuttomaksi.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 60/2018, seuraavasti:

4 luku

Ulosmittaus

48 §

Suojaisuus

Määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa velallisen suojaisuus on velallisen itsensä osalta 30,75 euroa ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,99 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Suojaisuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä.

Puolisolla tarkoitetaan 1 momentissa aviopuolisoa ja avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää. Velallisen elatuksen varassa olevana pidetään henkilöä, jonka saama tulo ei ylitä velallisen itsensä osalta laskettavaa suojaosuutta, ja tällaista lasta siitä riippumatta, osallistuuko myös toinen puoliso hänen elatukseensa. Velallisen maksama elatusapu voidaan ottaa huomioon siten kuin 51, 52 ja 53 §:ssä säädetään.

Suojaosuuden määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain. Rahamäärien tarkistamiseen sovelletaan kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001). Edellä 1 momentissa säädetty suojaosuuden määrät vastaavat kansaneläkeindeksin pistelukua 1805.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri **Leena Meri**

Laki

ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa
60/2018, seuraavasti:

Muutettava laki

Ehdotus

4 luku

4 luku

Ulosmittaus

Ulosmittaus

48 §

48 §

Suojaosuus

Suojaosuus

Määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa velallisen suojaosuus on velallisen itsensä osalta 19,90 euroa ja hänen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 7,15 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä.

Puolisolla tarkoitetaan 1 momentissa aviopuolisoa ja avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää. Velallisen elatuksen varassa olevana pidetään henkilöä, jonka saama tulo ei ylitä velallisen itsensä osalta laskettavaa suojaosuutta, ja tällaista lasta siitä riippumatta, osallistuuko myös toinen puoliso hänen elatukseensa. Velallisen maksama elatusapu voidaan ottaa huomioon siten, kuin 51, 51 a, 52 ja 53 §:ssä säädetään.

Suojaosuuden määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa velallisen suojaosuus on velallisen itsensä osalta 30,75 euroa ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 8,99 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä.

Puolisolla tarkoitetaan 1 momentissa aviopuolisoa ja avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää. Velallisen elatuksen varassa olevana pidetään henkilöä, jonka saama tulo ei ylitä velallisen itsensä osalta laskettavaa suojaosuutta, ja tällaista lasta siitä riippumatta, osallistuuko myös toinen puoliso hänen elatukseensa. Velallisen maksama elatusapu voidaan ottaa huomioon siten kuin 51, 52 ja 53 §:ssä säädetään.

Suojaosuuden määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain. *Rahamäärien tarkistamiseen sovelletaan kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001). Edellä 1 momentissa säädetyt suojaosuuden määrät vastaavat kansaneläkeindeksin pistelukua 1805.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

